

RAMON DE CABRERA I DE CIURANA (1794-1874), POLÍTIC EMPORDANÈS

JOSEP CLARA

RESUM: En aquest treball s'apleguen dades biogràfiques sobre un polític liberal del Baix Empordà, Ramon de Cabrera, que va lluitar en les files del progressisme i que assumí responsabilitats capdavanteres en la política de la primera meitat del segle XIX, tant en l'àmbit de les comarques gironines com més enllà, ja que va ser diputat a Corts en diverses ocasions i ocupà el càrrec de president de la Junta Suprema de Govern de la província de Girona durant les mobilitzacions de 1840 i 1843.

PARAULES CLAU: progressisme, partit liberal, juntes provincials, segle XIX

Hisendat i polític, Ramon de Cabrera i de Ciurana va ser un empordanès del segle XIX que va cridar l'atenció de Carles Rahola. L'historiador gironí se'l trobà enmig de les lluites que protagonitzaren les diverses faccions de liberals entre ells i d'aquests contra els absolutistes, i li dedicà un article l'any 1936 a les pàgines d'*El Diluvio*, on glossava les dades que havia pogut obtenir fins aquell moment.¹ De llavors ençà, aquest Cabrera liberal i progressista –com a contrast amb el dirigent carlí homònim–² no ha tingut gaire sort,³ ja que ningú no s'ha preocupat de fer-li una biogra-

¹ Reproduïm aquest treball de Rahola en forma d'annex.

² E. FLAVIO, *Historia de don Ramón Cabrera*, Madrid, Establecimiento Tipográfico Editorial de G. Estrada, 1870, 2 vols.; E. ARJONA, *Páginas de la historia del partido carlista, D. Carlos y Cabrera*, París, V. Goupy, 1875; J.I. CASO, *La cuestión Cabrera*, Madrid, Fortanet, 1875; M. TOMÁS, *Ramón Cabrera*, Barcelona, Juventud, 1939; R. OYARZUN, *Vida de Ramón Cabrera y las guerras carlistas*, Barcelona, Aedos, 1961.

³ No és ni esmentat en la *Història del Baix Empordà*, editada per la Diputació de Girona el 2006.

fia mínima. Les pàgines que segueixen volen, simplement, animar algú a bastir-la i per això aporten dades interessants i imprescindibles.

ENTORN FAMILIAR

Ramon de Cabrera va néixer, al municipi de Begur, el dia 5 de desembre de 1794. La inscripció en el registre parroquial de baptismes ho explica així:

“Als set desembre del any mil set cents noranta-quatre, en las fonts baptismals de la Iglésia Parroquial de Sant Pere de Bagur, Bisbat de Gerona, per mi baix firmat ha estat batejat Ramon Maria Salvador, nat dos dias antes, fill de Don Antoni de Cabrera y de Donya Josepa de Cabrera y de Siurana, consortes, nét de part de pare, de altre Don Antoni de Cabrera y Ximenes de la Rosa y de Donya Úrsula de Cabrera y Carreras, consortes; de part de mare, de Don Antoni de Siurana y de Donya Margarida de Siurana y Ros, de la Bisbal, consortes. Foren padrins Don Lluís de Siurana y Ros, de la Bisbal, y Donya Consuelo de Cabrera y Carreras, donsenlla de Bagur”.⁴

El pare, Antoni de Cabrera i Carreras, que havia nascut a Begur el 6 de desembre de 1767, era fill d'Antoni de Cabrera i Ximénez de la Rosa, originari de Cadis i militar de professió, que el 1760 s'havia casat, a Barcelona, amb una begurenca: Úrsula Carreras Bassa, vídua del militar Jeroni Prim. La mare, Josepa de Ciurana i Ros, nascuda el 1764, procedia d'una família de cavallers de la Bisbal d'Empordà. La parella es va unir en matrimoni en aquesta darrera població el 13 de maig de 1786, però anà a viure a Begur, on nasqueren els fills: Emanuel (1787), Maria (1788), Lluïsa (1790), Úrsula (1792) i Ramon (1794).

Antoni de Cabrera i Carreras va morir jove, el 5 de juliol de 1809, arran de la defensa heroica de la vila de Palamós contra els francesos. El mariscal Saint-Cyr, membre de l'exèrcit ocupant, s'hi referí amb paraules elogioses:

“La plaza había sido otras veces fortificada regularmente; pero estaba abandonada desde mucho tiempo. Sin embargo, había sido fácil con poco trabajo convertirla en un punto excelente que inspirara gran confianza a las tropas, y al número considerable de somatenes de todas las cercanías que se habían encerrado allí conducidos por jefes, cuyo patriotismo y bravura eran conocidos desde mucho tiempo, entre otros del coronel Cabrera. Había veinte piezas de cañón en batería, cuyo servicio fue confiado a marinos escogidos. Los españoles se creían tan fuertes en aquella posición que desecharon con desdén las dos intimaciones del general Fontane, que estuvo obligado a dirigirse a Palamós”.⁵

⁴ Totes les dades familiars ens han estat proporcionades per l'amic Pere Trijueque, a qui hem d'agrair la recerca pacient i rigorosa.

⁵ “Páginas históricas del sitio de Gerona en 1809 escritas por el general Gouvion Saint-Cyr”, dins *Revista de Gerona*, XIX (1895), p. 151-152.

Soldados! Nacionales! Ciudadanos!

La noble casa del País y de la Reina ha triunfado. La Constitución del Estado, el Trono de Isabel y la Independencia Nacional han recobrado su esplendor. La maldición patética que intentaba borrar los derechos del pueblo, manchar el Trono, destruir nuestra industria y poner por alfombra a los pies de una Nación extraña nuestro pabellón glorioso, no volverá ya más a regir las destinos del heroico pueblo español. La opinión pública, la voluntad nacional ha lanzado a los traidores del poder que habían oscurecido, y unidos al generoso grito de UNION y ESPAÑOLISMO el Pueblo, los valientes del Ejército y la benemérita Milicia ciudadana, han dado ante la Europa, ante el mundo una inequívoca prueba de su patriotismo; un testimonio auténtico de que jamás consentirán para su Patria lalidon y envilecimiento, despotismo y esclavitud.

SOLDADOS! MILICIANOS! CIUDADANOS! Olvidemos todos antiguas divisiones: grabemos de un modo indeleble en nuestros corazones el noble sentimiento de Nacionalidad e Independencia, para que la España vuelva a ocupar en breve el distinguido puesto que le corresponde entre las Naciones mas civilizadas, para que sea respetado nuestro pabellón que un día flotó triunfante ante los pueblos todos de la Europa, y mas allá los mares; nuestro pabellón ante el cual sucumbieron las legiones del Capitan del siglo, del vencedor del mundo.

El glorioso alzamiento nacional, tan noble en su objeto, ha sido llevado a cabo por vuestra constancia, por vuestro ardimiento cívico y por vuestra proverbial generosidad sin las escenas sangrientas, sin los desastres que han acompañado las revoluciones de otros pueblos.

La Junta se regocija con vosotros por el triunfo de nuestra santa causa: como debido homenaje a vuestras virtudes se complace en tributaros en nombre de la Patria las mas sinceras gracias y os invita a que todos libres, todos españoles claméis unidos **VIVA LA CONSTITUCION DE 1837. VIVA ISABEL II. VIVA LA INDEPENDENCIA NACIONAL.**

Gerona 30 de Julio de 1843.—El Presidente, Ramon de Cabrera.—Vocales, Miguel Montagut.—Lorenzo Autet y Gallarda.—Ramon de Sabater.—Marino Vilallonga.—José Vergó y Vilari.—José Prats.—Salvador Pilórcer, Secretario.

Proclama de la Junta de Govern de la província, signada per Ramon de Cabrera el 30 de juliol de 1843

Francisc de Maranges i Juli (l'Escala 1803-1878), que també va assolir càrrecs polítics, entre els quals el de diputat a Corts i el de president de la Diputació de Girona. Nemesi va assolir menys renomada que el seu progenitor, però va ser alcalde de la Bisbal després de l'aixecament federal de 1869 i diputat provincial durant l'etapa 1874-1877. Un dels nets —Ramon de Cabrera i de Maranges (la Bisbal 1865-1922)— va dur

Les relacions familiars dels Cabrera amb la professió militar foren continuades per altres membres de la descendència. Una germana d'Antoni de Cabrera i Carreras, Úrsula, casada amb Carles d'Ameller, va ser la mare del futur general Narcís d'Ameller i de Cabrera (1810-1877), originari de Banyoles, que va arribar a capità general de Granada i inspector general de carrabiners, i que es remarcà també en el camp musical.⁶

Ramon de Cabrera i de Ciurana es va casar amb Clara Vidal i Bou, de família bisbalenca. De la descendència val la pena d'esmentar que el seu fill, Nemesi de Cabrera i Vidal, el 1859, quan tenia trenta-vuit anys, va maridar-se⁷ amb Francesca de Maranges i de Diago, de l'Escala, de vint anys, filla d'un altre lluitador liberal,

⁶ R. FERNÁNDEZ DE LATORRE, "Militares músicos", dins *Revista Española de Defensa*, 113-114 (juliol-agost 1997), p. 66-69.

⁷ En la sol·licitud de dispensa matrimonial va aportar un certificat de solter, segons el qual havia residit a Perpinyà i Albi durant els anys 1844 a 1847, els quals corresponen, pràcticament, amb l'etapa d'exili del pare. Els testimoniatges avaladors van ser Vicenç Valls i de Marimon, resident a Albi, i Albert Plaja i Corney, de la Bisbal (Arxiu Diocesà de Girona, Dispenses matrimonials, gener de 1859).

Proclama a favor de la Junta Central signada per Ramon de Cabrera el dia 1 d'octubre de 1845

es refereix al nostre personatge una altra citació de gràcies de 1823, per un fet enregistrat al Maresme, que hem localitzat en una publicació de Sevilla i que diu:

“S.M. se ha servido mandar que en su Real nombre se den las gracias al comandante D. Ramón Cabrera y a los milicianos nacionales que obraron a sus órdenes en la acción sostenida en las inmediaciones del pueblo de Pineda contra una gavilla de facciosos con ventaja de las armas de la patria, dándose a este hecho la debida publicidad”.¹⁰

En tot cas, és evident que després dels anys del Trienni hagué d'exiliar-se. Home representatiu de la burgesia avançada, la seva activitat po-

una vida de bohemi,⁸ però a l'hora de morir deixà els béns a l'hospital de la ciutat, per la qual cosa li fou dedicat, en agraïment, un carrer a la capital del Baix Empordà.⁹

DIPUTAT PROVINCIAL I A CORTS

Infant encara durant la invasió napoleònica, Ramon de Cabrera es va significar políticament a partir del Trienni Liberal, tot defensant el sistema constitucional, enquadrat dins la milícia nacional, és a dir, la tropa ciutadana integrada per burgesos i menestrals que vetllava per la defensa del règim liberal.

Rahola reporta una acció de 1822, al capdavant d'un grup de milicians, a Sant Feliu de Guíxols. Segurament que

⁸ P. LLOBERAS, *La Bisbal en la història i el record*, la Bisbal, Ajuntament, 1993, p. 188-189.

⁹ “Comarcal. La Bisbal. Notes de la festa major”, dins *El Autonomista*, 23 d'agost de 1932.

¹⁰ *Gaceta Española*, 4 de juny de 1823, p. 288.

lítica es manifestà, lògicament, en els moments propicis per a la llibertat de pensament i acció, un cop Ferran VII hagué desaparegut de l'escena. Un fulletó escrit per un reaccionari oponent el definia com a “demócrata ecsaltado, revolucionario frenético, genio que no vive sino en el bullicio, hombre de cortos alcances y que fácilmente se deja fascinar por sus partidarios [...] y enemigo del orden”.¹¹

La primera vegada que fou elegit per a un càrrec polític va ser el febrer de 1836, quan obtingué l'acta de diputat provincial. Per malaltia, però, no va poder prendre'n possessió fins al 13 d'agost.¹²

Aquell mateix va ser elegit diputat a Corts en la consulta del mes d'octubre de 1836. El sistema electoral en aquells moments es regia per la Constitució de 1812, la qual cosa vol dir que l'elecció no era directa. Primerament, s'havien d'escollir uns electors o compromissaris de partit judicial i aquests, després, eren els encarregats de triar els quatre diputats titulars que pertocaven a la província de Girona i els dos suplents. Els deu compromissaris que, aplegats a Girona en Junta Electoral Provincial, feren l'elecció dels diputats van ser Narcís Sicars i Carles Ametller, del districte de Girona; Joaquim Armet i Sebastià Brugués, del de Figueres; Martí Pararols i Josep Estorch i Siqués, del d'Olot; Ramon de Cabrera i Rafael Patxot, del de la Bisbal; i Pere Mias i Josep Fugarolas, del de Santa Coloma de Farners. Un cop dipositades llurs votacions, resultaren escollits, com a diputats representants de la província de Girona, Pere Camps i Ros, Ramon de Cabrera i de Ciurana, Josep Ramon de Camps i d'Avinyó i Josep Estorch i Siqués.¹³ És a dir: que dos dels mateixos compromissaris foren elegits diputats.

Cabrera tornà a les Corts el 1838-1839, ja que va ser reelegit en les eleccions celebrades el 1837. En principi, la consulta va ser fixada per al mes de setembre; però, en el cas de Girona, hagué de ser retardada als dies 18 a 22 d'octubre, a causa de les dificultats en les comunicacions i l'estat del país, afectat per la guerra carlina. Les persones amb dret a vot eren 4.460, però només l'exerciren 1.183. Els sufragis, segons el recompte final,¹⁴ es repartiren així:

¹¹ *Breve reseña de las ocurrencias políticas y estragos e inundación del río Galligans y del sitio de Gerona en setiembre, octubre y noviembre de 1843*, Girona, Imprenta y Librería de J. Grases, 1843, p. 6.

¹² N. PUIGDEVALL i altres, *Història de la Diputació de Girona*, Girona, Diputació, 1989, p. 32.

¹³ *Boletín Oficial de la Provincia de Gerona* [=BOPG], 5 d'octubre de 1836.

¹⁴ *El Postillón*, 17 de novembre de 1837.

Antoni Pastells	782
Ramon de Cabrera	711
Joan Pou i Camps	672

En les eleccions de diputats a Corts celebrades el dia 27 de febrer de 1843 tenien dret a vot 8.821 electors, però només 3.787 es presentaren davant les urnes. El repartiment dels vots, segons l'acta d'escrutini general,¹⁵ va ser aquest:

Narcís d'Ameller	3.559
Miquel de Foixà	3.262
Ramon de Cabrera	3.203
Pelegrí Pagès i Escolar	2.460
Martí Pararols	2.453
Florenci de Moradillo	2.036

El 6 de desembre de 1846 va haver-hi una altra convocatòria d'eleccions de diputats a Corts. Aquesta vegada foren celebrades per districtes. En el de la Bisbal podien votar-hi 341 electors, però solament 179 s'acostaren davant les urnes. Ramon de Cabrera va obtenir 92 vots enfront dels 87 que va treure l'advocat Francesc Vancells.¹⁶

El 1851, en una nova convocatòria d'eleccions de diputats a Corts, celebrades també en el marc del districte uninominal de la Bisbal, Ramon de Cabrera va ser avalat per 104 votants, però el seu contrincant, Juan de Balboa, n'obtingué 115 i aquest va ser proclamat guanyador.¹⁷

En les eleccions del mes d'octubre de 1854, en el marc del bienni progressista i essent la província la circumscripció electoral, els candidats Narcís d'Ameller i de Cabrera, Anicet Puig i Descals, Miquel Suris i Baster, Pere Forgas i Puig, Antoni Ros de Olano i Enric Climent i Vidal aconseguiren l'acta de diputat. Ramon de Cabrera no va presentar-s'hi, però va obtenir 100 vots.¹⁸ Tanmateix, arran de la mort de Miquel Suris (Sant Feliu de Guíxols 1825), ocoreguda a Albacete el gener de 1856,

¹⁵ BOPG, 14 de març de 1843.

¹⁶ BOPG, 8 de desembre de 1846.

¹⁷ BOPG, 12, 14 i 16 de maig de 1851.

¹⁸ BOPG, 23 d'octubre de 1854.

Cabrera va assumir la representació del partit¹⁹ i assolí l'escó vacant després de l'elecció parcial convocada per als dies 20 a 22 de febrer de 1856, en la qual va obtenir el suport de 3.097 votants dels 3.508 que participaren en la convocatòria.

PRESIDENT DE JUNTES DE GOVERN PROVINCIAL

El prestigi polític de Ramon de Cabrera es posà de manifest, durant els anys 1840-1843, durant les lluites contra els moderats, la regència del general Espartero i el govern de Madrid insensible a les demandes dels sectors més populars.²⁰

En 1840, amb la connivència de la reina regent, el govern dels moderats va intentar de reduir el protagonisme dels progressistes i desfer parcialment l'obra dels governs revolucionaris anteriors, és a dir, reduir el cos electoral, retallar la llibertat d'expressió, paralitzar la desamortització dels béns eclesiàstics i nomenar els alcaldes de les poblacions importants. El setembre de 1840, a moltes ciutats de l'Estat, va haver-hi un moviment a favor de la Constitució de 1837 i d'oposició al govern moderat, impulsat pels progressistes. Es formaren Junes de Govern que assumiren el poder a les províncies. La de Girona s'instal·là, provisionalment, el dia 13 de setembre com a Junta Superior de Govern. En la proclama –signada pel seu president, Joaquín Sanz de Mendiondo, els vocals Ramon de Cabrera, Antoni d'Aloy i Ramon Cuadras, i el secretari Francesc Albertí– es deia que “hace ya años que no tenemos gobierno sino para desmoralizar la nación y para escandalizar la humanidad y el siglo de las luces; [...] hace dos meses que no tenemos ninguno central; [...] es necesario salir de este estado de ansiedad: mantener al valiente ejército nacional que hoy mismo ostenta su prudencia y patriotismo como frente al enemigo ostentaba su valor y sus disciplina; asegurar la Constitución jurada, y hacer saber a S.M. y al mundo entero que, si bien obra en nuestro corazón el sentimiento de amor y lealtad hacia el Trono, también ecsiste impreso en él y nos impulsa irresistiblemente el sentimi-

¹⁹ Una publicació del moment explicà: “El comité electoral de la provincia de Gerona propone para Diputado a Cortes, en reemplazo del Sr. Surís, a D. Ramón de Cabrera, conocido liberal de aquella ciudad y a quien el comité llama Jefe de la gran familia liberal de la provincia de Gerona. Como ya saben nuestros lectores, también se presentan a disputar las elecciones en dicho punto los Sres. Don Victoriano de Ametller, el Excmo. Sr. D. José Maria de Quesada, D. Lorenzo Pujol y Boada, y D. Francisco Pi y Margall” (*Gaceta de Madrid*, 18 de febrer de 1856).

²⁰ Una visió d'aquesta etapa en la síntesi de J. FONTANA, *La fi de l'Antic Règim i la industrialització (1787-1868)*, Barcelona, Edicions 62, 1998, p. 279-294.

ento de nuestro deber y la dignidad de hombres libres”.²¹

La Junta es constituï, definitivament, uns dies després, i Ramon de Cabrera n'assumí la presidència. La vicepresidència va ser per a Carles d'Ameller. Però, en triomfar els ideals pels quals havia nascut, esdevingué Junta Auxiliar de Govern.

El govern moderat va haver de dimitir i la reina regent, Maria Cristina, s'exilià. Aleshores el líder dels progressistes, el general Baldomero Espartero, va tenir el camí franc per esdevenir regent fins a la majoria d'edat d'Isabel II.

Tanmateix la política del duc de la Victòria guanyà enemics molt aviat i dividí, profundament, els seus seguidors. Ja el novembre de 1842 la ciutat de Barcelona es revoltà contra el regent, el qual bombardejà la població i reprimí la revolta. Això no obstant, Espartero, qüestionat cada vegada més, no va poder evitar que el maig de 1843, esclatessin nous moviments de protesta, començats a Màlaga i estesos aviat cap a València i Catalunya.

A les comarques gironines, el 12 de juny de 1843, els comandants de la milícia nacional, aplegats a la Bisbal d'Empordà, nomenaren una Junta Provisional de Govern de la província, per tal de donar suport al el moviment general contra el govern de Madrid. Ho feren sota el lema de Constitució de 1837, Isabel II, Ministeri parlamentari i unió de l'Exèrcit amb el poble. La Junta va ser presidida per Ramon de Cabrera i, en un primer moment, en formaren part com a vocals Francesc Vancells, Francesc de Maranges, Martí Pararols, Rafael Patxot, Miquel Quintana i Josep Prats, aquest últim com a secretari.²²

El 30 de juliol, la Junta Suprema que presidia Cabrera va poder anunciar el triomf de la causa: “La Junta se regocija con vosotros por el triunfo de nuestra santa causa: como debido homenaje a vuestras virtudes se complace en tributaros en nombre de la Patria las más sinceras gracias y os invita a que todos libres, todos españoles, claméis unidos Viva la Constitución de 1837, Viva Isabel II, Viva la Independencia Nacional”.

La revolta, efectivament, va fer caure Espartero, que hagué de fugir a l'exili. En el nou govern de coalició, que es formà tot seguit sota la presidència del progressista Joaquín M. López, van conviure progressistes i moderats, i hom ordenà la dissolució de les Juntes provincials que s'havien creat durant el temps de revolta contra el regent. Així, el dia 11

²¹ BOPG, 15 de setembre de 1840.

²² Posteriorment, Miquel Montagut, Llorenç Autet i Gallarda, Ramon de Sabater, Eusebi de Rich, Marià Vilallonga, Josep Vergés del Vilar i Salvador Piferrer també formaren part de la Junta.

d'agost, l'organisme de Girona cessà en les funcions de Junta Suprema –en contra del parer de Ramon de Cabrera– i devingué merament auxiliar. Però la Junta de Barcelona, partidària de la constitució d'una Junta Central que respongués dels acords polítics de les diverses Junes provincials, s'oposà a l'ordre de desaparició, i el 2 de setembre se sollevà contra el govern de Madrid.

Girona secundà, igualment, el moviment centralista el 7 de setembre, amb la constitució de la Junta Suprema de Govern de la província. Una altra vegada, la majoria dels homes que havien fet part de la Junta del mes de juny es retrobaren en la nova aventura: Ramon de Cabrera, Francesc de Maranges, Martí Pararols, Llorenç Autet i Josep Prats. Ramon de Cabrera n'assumí novament la presidència i explicità en un discurs els objectius que perseguien:

“Ciudadanos: En la manifestación que os dirigimos en 11 de agosto último, os aseguramos que no seríamos los últimos cuando fuere necesario, en acudir al puesto que el honor y el deber nos señalasen. La Patria pelagra, henos aquí ya ocupando el puesto, al que vuestra voluntad nos elevara para salvar la libertad que hombres traidores y apóstatas combaten, con ciego frenesí. Bajo la bandera de Junta central, unidos todos los verdaderos liberales, combatiremos sin tregua ni descanso a los tiranos; y con disposiciones enérgicas y con una marcha decidida y vigorosa, afianzaremos de una manera indestructible la libertad de nuestra Patria, por la que tanta sangre y sacrificios se han prodigado. La Europa, el mundo entero nos contempla decididos y sin cesar en nuestros principios, la historia dirá a la posteridad algún día, que no han bastado a destruir la libertad española, ídolo de sus valientes hijos, ni el oro extranjero demandado con profusión, ni las malas artes y pérfidas intrigas de viles apóstatas sin fe política ni pudor. Ciudadanos! Valor, constancia y confianza en vuestra Junta.

Ciudadanos! Viva la Junta central, viva la libertad, viva Isabel II constitucional, viva la Independencia nacional”.²³

La revolta de Girona contra el govern de Madrid va comportar un setge de la ciutat a càrrec del general Prim, que es deixà veure pels encontorns el dia 1 d'octubre i castigà la resistència amb bombardeig. Fins al 8 de novembre de 1843, però, no pogué aconseguir la rendició de la plaça. Aleshores els “centralistes” més compromesos pogueren escapar-se cap a Figueres i, tancats al castell de Sant Ferran, prolongaren la resistència fins al gener de 1844. Aquell fou el darrer reducte del moviment centralista, entès com a antítesi de la centralització i la uniformització que abonaven els homes del govern de Madrid.²⁴ França, novament, va ser la destinació final dels combatents heroics. Així, Cabrera era a Albí, el mes d'abril de 1844.

²³ BOPG, 7 de setembre de 1843.

²⁴ J. CLARA, *La clau del regne. Girona, setges i mites*, Barcelona, Rafael Dalmau, 2008, p. 75-84.

ALTRES DADES

En la llista d'electors de 1865, Ramon de Cabrera figura com a resident al carrer Major, de Sant Joan (deu voler dir Sant Julià) de Boada, i que pagava una quota de 166 escuts de contribució a l'Estat. A tall de comparació, podem esmentar que un altre hisendat important de la Bisbal, Miquel de Salamó i Niubó, en pagava 200.²⁵

El 1868, arran de la Revolució de Setembre, quan tenia prop de setanta-quatre anys, l'Ajuntament de la Bisbal va fer arribar a Ramon de Cabrera el nomenament de president honorari de la Junta Revolucionària Provincial, com a patriarca liberal.²⁶

En el darrer període de vida va poder contemplar la trajectòria del Sexenni Democràtic. Poc després, el maig de 1874, morí al mas de la Barraca, una de les seves propietats dins el terme de Torroella de Montgrí. La nota necrològica que reproduïm és la que li dedicà un periòdic liberal de Girona:

"El partido liberal de esta provincia está de pésame y con razón, pues acaba de perder a uno de sus mejores y antiguos soldados, el venerable D. Ramón de Cabrera, de La Bisbal, el cual falleció hace unos días en el manso Barraca, término de Torroella de Montgrí.

Sin perjuicio de escribir la necrologia [*sic*] de tan ilustre patricio como llorado liberal, tan pronto como lleguen a nosotros los datos que nos faltan y tenemos pedidos, diremos hoy que la muerte del veterano Sr. Cabrera ha impresionado vivamente a todos los defensores de la buena causa, tanto porque su reemplazo no es posible en estos tiempos azarosos por que atravesamos, cuanto porque es muy difícil prescindir de los eminentes servicios que prestó y venía prestando nuestro inolvidable amigo, cuyo recuerdo no morirá en nuestra memoria.

En nombre de nuestros correligionarios acompañamos a su desconsolada familia en el profundo sentimiento que tal pérdida le ha causado".²⁷

Ramon de Cabrera, burgès singular i coratjós, disposat sempre a exposar-se per les causes que creia justes, fou enterrat a la Bisbal. Li faltaven només uns mesos per complir els vuitanta anys d'una vida plena.

²⁵ BOPG, 9 d'octubre de 1865.

²⁶ P. LLOBERAS, *Un segle de vida bisbalenca*, la Bisbal, Gràfiques Gispert, 1969, p. 176.

²⁷ *La Lucha*, 22 de maig de 1874.

ANNEX DOCUMENTAL

“Un liberal empordanès: Ramon de Cabrera”. Per Carles Rahola

Entre els liberals empordanesos que il·lustren la història del Vuit-cents a Catalunya, meix figurar també, pels seus mèrits i els seus prestigis, el senyor Ramon de Cabrera i de Ciurana, ric hisendat de la Bisbal, descendent d'Antoni de Cabrera, patriota de la guerra anomenada de la Independència, que morí en l'atac dels napoleònics contra Palamós, a començaments de juliol de 1808 [sic, per 1809]. Aquest Cabrera, que ja s'havia distingit quan la guerra amb la República francesa (1793-1795), organitzà, per encàrrec de la Junta de Girona, els Sometents al Baix Empordà i, segons s'ha dit, fou afusellat pels invasors, junt amb altres patriotes. El general Saint-Cyr, adversari il·lustre, va reconèixer el valor d'Antoni de Cabrera i, cavallerívolament, li va retre homenatge en parlar, uns anys més tard, de les operacions de l'exèrcit imperial a la nostra terra.

Les primeres dades que hem trobat sobre Ramon de Cabrera són de l'any 1822, en què lluità ardidament contra la tirania de Ferran VII. Era aleshores comandant dels milicians de la Bisbal, i amb 122 homes va córrer a ajudar els liberals de Sant Feliu de Guíxols. Cabrera es trobà mancat de cabals per a atendre els soldats de la llibertat que estaven sota les seves ordres, i el governador polític de Girona, que va tenir-ne esment, adreçà, el 25 de juny d'aquell any, una comunicació a l'Ajuntament de la Bisbal perquè els socorregués. Deia el governador que estava satisfet del valor i decisió de Cabrera –*bizarro patriota*–, i que la conducta, “veritablement heroica”, d'aquells milicians, “els fa creditors a que, vencent tota dificultat, hom els socorri puntualment, per tal que la mancança de diners no el privi de continuar en l'interessant servei que, en uns moments tan crítics, estan prestant a la causa de la llibertat”.

Envaïda la Península, l'any 1823, pels Cent Mil Fills de Sant Lluís, en odiosa croada per a restaurar l'absolutisme, Cabrera va haver de seguir, després de no poques vicissituds, com tots els qui havien lluitat per la llibertat, el camí de l'exili, i després del llarg període fernandi, que assenyalava el límit del rebaixament a què pot arribar un poble, va ésser elegit diputat a Corts i residí a Madrid, allunyat de la seva muller i els seus fills, que vivien a Barcelona.

La personalitat de Ramon de Cabrera tornà a destacar-se l'any 1843, amb motiu de la constitució de la Junta Central de Barcelona. Que era home de gran prestigi ho palesa el fet d'haver estat elegit president de la Junta Suprema de Govern de la província de Girona, de la qual era vicepresident el prohom liberal senyor Francesc Maranges, de l'Escala, que havia excel·lit en l'heroica defensa d'aquesta població contra els carlins, comandats per En Tristany, el 1837. Cabrera donà proves constants, durant aquell interessant període, de la seva activitat, el seu coratge i les seves condicions d'organitzador. En prendre possessió del càrrec exposà clarament els seus propòsits. “Sota la bandera de la Junta Central –declarava–, units tots els veritables liberals, combatrem els tirans, i amb disposicions enèrgiques i una marxa decisiva i vigorosa, consolidarem de faísó indestructible la llibertat de la nostra pàtria, per la qual tanta sang i tans sacrificis s'han prodigat”.

La Junta de Girona publicà vibrants manifestos i al·locucions, sota la signatura de Cabrera i els seus companys, els quals victorejaven la Constitució del 1837, Isabel II i la independència nacional. “Ni Cristina ni Espartero, ni influència anglesa ni francesa –declarava la Junta–, amistat amb totes les nacions que vulguin acceptar sense tancar-lo el decòrum del nom espanyol, i Pau i Llibertat”. El primer d'octubre del susdit any 1843, en tenir notícia que les tropes enemigues de la Junta Central s'acostaven a Girona, la Junta de Girona adreçà un manifest als habitants de la província, dient-los que calia esperar l'enemic amb braó i rebutjar-lo, si intentava penetrar dins els murs de la ciutat. “Els murs que trepitgeu –deia als soldats i als milicians– estan plens de records heroics. Encara podeu veure els indrets on els valents de la guerra de la Independència rebutjaren els soldats de Napoléon, soldats aguerrius que havien

passejat llurs banderes triomfants per tota Europa”.

Entre les moltes providències que dictà la Junta de Girona durant el poc temps en què actuà, n'hi ha una per la qual es prohibeix l'exportació de suro en pannes. Heus-en-ací el breu i raonat preàmbul: “Una de les branques més florents de la indústria en aquesta província és l'elaboració del suro, i milers de famílies fien llur subsistència a aquesta mena de treball. L'exportació del suro en pannes, disposada en la llei d'Aranzels, començaria amb la desaparició de la dita indústria, sepultaria en la misèria habitants honrats i acabaria després fins amb el conreu del preciós arbre que produeix la primera matèria. Els bons principis d'economia política reproveixen semblant sistema”.

Vençuda la Junta Central, Cabrera va haver d'emprendre altre cop el camí de l'exili, i havent estat atacat pels seus enemics polítics, va vindicar-se i vindicà la Junta en un manifest adreçat “als electors del districte de la Bisbal i en general a tots els homes honrats de la província de Girona”. Tant aquest manifest com un altre escrit que d'ell coneixem, datat a Albi el 15 de maig de 1844, demostren que Cabrera era un esperit il·lustrat i un bon liberal que sabia sacrificar-se per la causa del poble. Remarca Cabrera que, “no essent ja possible de retrocedir als sistemes del temps de l'obscurantisme, és precís governar la societat amb lleis i reglaments completament nous i ajustats a les llums, costums i necessitats del segle, si és que els governants i els governats no volen viure en contínues convulsions polítiques i privar la nació del benestar i la prosperitat que pot assolir, si s'emprenen totes les reformes útils i necessàries; però, desgraciadament, hi ha molts homes que, trobant-se identificats amb els interessos del poble, treballen per impedir la realització de tota reforma que els perjudiqui, per avantatjosa que sigui a la massa de la societat”. Acusat d'ésser un dels puntals del Govern d'Espartero, diu que mai no ha defensat persones, sinó principis, i encara aquests només quan no han estat en oposició amb les seves creences polítiques. Acabalat propietari, declara que té la convicció que no hauria de donar-se importància als que no la tinguin per llurs qualitats personals, per més rics que siguin, i que no pot avenir-se a que només siguin considerats els que posseeixen riqueses, sense fixar-se en llur procedència i antecedents. I referint-se a la seva gestió com a diputat a Corts, diu que va exercir el càrrec amb tot desinterès i lleialtat i sense reparar en perills de cap mena. “En efecte —afegeix—; quan a penes ningú no s'atrevia a viatjar per temor als horrors i atrocitats que els carlins cometien, vaig acudir a complir el meu deure, exposant la meua vida pels camins; i malgrat d'estar malalt quan les Corts Constituents varen reunir-se, em vaig posar també en camí cap a Madrid, vaig assistir a les sessions i vaig tornar a casa més malalt del que n'havia sortit. ¿I qui pot ignorar que, quan he comandat, o he estimulat els altres a exposar-se pels drets del poble, he exposat primer el meu cap i els meus béns, havent estat sempre dels primers a no retirar-me del perill?”.

No hem pogut esbrinar per ara si Ramon de Cabrera va prendre part en els moviments liberals posteriors. Sia com sia, la seva figura, pel que sabem d'ell, pot ésser posada al costat de la de Francesc Maranges, de l'Escala, Ramon Roger, de Maçanet de Cabrenys, o de l'avi Simonet, de Garriguella. En contacte amb aquestes “vides heroiques”, l'estudi del Vuit-cents espanyol esdevé cada vegada més suggestiu. Hom té, però, la impressió d'un constant fer i desfer, teixir i destèixir. Espanya és un país que no acaba de constituir-se mai, amb tot i ésser potser un dels pobles que compta, històricament, amb més codis constitucionals. Amb molta facilitat —cal no oblidar-ho— passa aquest poble d'un extrem a l'altre, mentre els problemes fonamentals resten sempre sense resoldre. Reacció i revolució: aquesta és l'alternativa característica d'Espanya durant el segle dinovè. Tanmateix, a les darreries de segle comença a ressorgir vigorosa la personalitat de Catalunya, i a l'entorn d'aquest fet transcendental haurà de girar fins ara, vulgues no vulgues, la política espanyola.

El Diluvio, 12 de juny de 1936.